

บทที่ 1 : บทนำ

1. ความหมายของทัศนคติ
2. องค์ประกอบของทัศนคติ
3. ทัศนคติและพฤติกรรม
4. หน้าที่ของทัศนคติ

1. ความหมายของทัศนคติ (Definition of Attitudes)

ทัศนคติเป็นหัวข้อสำคัญเรื่องหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ ถ้าจะถามว่าทัศนคติคืออะไร จะพบว่าไม่มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายด้วยกัน เป็นต้นว่า

ทัศนคติ (attitude) เป็นคำที่ใช้กันมากในวิชาจิตวิทยาสังคม มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “aptus” แปลว่า โน้ม เอียง เหมาะสม นำมาใช้ในความหมายของทัศนคติ หมายถึง ท่าทีที่แสดงออกของบุคคลซึ่งบ่งถึงสภาพของจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Allport, 1967 : p. 3)

อิงลิช และอิงลิช (English and English, 1958 : p. 50) ให้ความหมายของทัศนคติว่าเป็น ความคงที่ของการตอบสนอง หรือความพร้อมที่จะตอบสนองอย่างหนึ่งอย่างใดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ซิมบาร์โด และแอบบีเซน (Zimbardo and Ebbesen, 1969) ให้ความหมายของทัศนคติว่าเป็น แนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกในวิธีที่สอดคล้องกับความคิดและความรู้สึกของเขา

นิวคอมบ์ (Newcomb) กล่าวว่า ทัศนคติของบุคคล ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับ อาจแสดงออกมาทางพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ

1. **ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude)** แสดงออกในลักษณะ **พึงพอใจ** และ **เห็นด้วย** หรือ **ชอบ** จะทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น

2. **ทัศนคติทางลบ (Negative Attitude)** แสดงออกในลักษณะ **ไม่พึงพอใจ** และ **ไม่เห็นด้วย** หรือ **ไม่ชอบ** จะทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่ายชิงชัง ต้องการหนีให้ห่างจากสิ่งนั้น

ออลพอร์ต (Allport, 1935) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นสภาพความพร้อมของจิตใจ และประสาท เกิดจากการได้รับประสบการณ์ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสรรพสิ่งและสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

ออลพอร์ตได้อธิบายความหมายของทัศนคติไว้ดังนี้

1. **สภาพของจิตใจและประสาท** อาจแสดงให้เห็นได้ทางพฤติกรรม เช่น โกรธ เกลียด รัก

2. **ความพร้อมที่จะตอบสนอง** บุคคลพร้อมที่จะตอบสนองต่อสรรพสิ่งตามลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาทัศนคติทางสังคม ก็ทำให้มีความต้องการที่จะเรียน สนใจที่จะมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. **เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระบบและจัดระบบไว้แล้วในตัวเอง** คือ เมื่อเกิดทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน และมีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคตินั้น เช่น โกรธก็หน้าบึ้ง พอใจก็ยิ้ม

4. **เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์** ประสบการณ์มีส่วนช่วยในการสร้างทัศนคติ

5. **เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก** พฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งใดอย่างหนึ่งนั้นจะขึ้นอยู่กับทัศนคติเป็นสำคัญ เช่น จุ่มชอบกระแต เห็นว่ากระแตเป็นคนดี ก็ต้องการที่จะคบหาสมาคมไปมาหาสู่กับกระแตด้วย

จะเห็นได้ว่ามีผู้ให้ความหมายของทัศนคติไว้หลายอย่าง อย่างไรก็ตาม อาจจะสรุปความหมายของทัศนคติได้ว่า

“ทัศนคติ เป็นความคิดที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ ซึ่งทำให้เกิดความพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาได้ตอบในทางบวกหรือในทางลบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด”

จากความหมายดังกล่าวจะได้อธิบายความหมายของทัศนคติ โดยพิจารณาถึงความหมายในเชิงพฤติกรรม ดังนี้

1. **ทัศนคติเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้** ทัศนคติไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบสรีระ หรือไม่ใช่สิ่งที่ถ่ายทอดมาโดยกำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เรียนรู้จากประสบการณ์
2. **ทัศนคติดีมีสิ่งอ้างอิงหรือมีที่หมาย (Attitude Objects)** ทัศนคติเกี่ยวข้องกับ สิ่งของ บุคคล ความคิด เหตุการณ์ ฯลฯ
3. **ทัศนคติเป็นการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning)** ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีความเกี่ยวข้อง หรือมี บทบาทสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม เช่น ในบ้าน ในโรงเรียน บุคคลได้ เห็นตัวอย่าง ทางสังคม ได้รับคำตักเตือนหรือคำแนะนำจากคนอื่น ๆ เป็นต้น
4. **ทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะกระทำ (Readiness to Respond)** ทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (attitude objects)
5. **ทัศนคติเกี่ยวข้องกับความรู้สึก (Affective)** ความรู้สึกและอารมณ์เป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เช่น ชอบมากกว่า ชอบมาก ชอบน้อย หรือเฉย ๆ
6. **ทัศนคติแตกต่างกันไปในเรื่องของความรุนแรง (Intensity)** ความรุนแรงของทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อาจจะมีผลหรือไม่มีผลต่อพฤติกรรม
7. **ทัศนคติดีมีช่วงเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง** ทัศนคติดีมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และมีส่วนเล็กน้อยในช่วงเวลาอื่น ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติดีอาจเกิดขึ้นได้
8. **ทัศนคติดีมีความยาวนาน** ทัศนคติดีอาจจะคงอยู่ยาวนานตลอดชีวิตของบุคคล
9. **ทัศนคติดีเป็นสิ่งที่ซับซ้อน** ทัศนคติดีเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ อาจจะรับรู้ได้กว้างขวางกว่าหรือน้อยกว่า รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของบุคคล
10. **ทัศนคติดีเป็นเรื่องของการประเมิน** ทัศนคติดีเป็นการประเมินความชอบ รวมทั้งความน่าจะเป็นและความเป็นไปได้ของเหตุการณ์และผลที่ตามมา
11. **ทัศนคติดีเป็นสิ่งที่ต้องอนุมาน (Infer)** ทัศนคติดีอนุมานได้จากพฤติกรรม อาจจะเป็นการชี้แนะที่สมบูรณ์หรือไม่ก็ได้ การอนุมานทัศนคติดีด้วยการสังเกตพฤติกรรมภายนอกนั้น อาจจะไม่สามารถคล้องกับทัศนคติดีของบุคคลก็ได้

(Bany & Johnson, 1975 : pp. 377 – 378)

2. องค์ประกอบของทัศนคติ (Attitude Components)

จากความหมายของทัศนคติดังกล่าวข้างต้น เราสามารถแยกทัศนคติออกเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ 3 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. **องค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิด (Cognitive Component)** หมายถึง ความเชื่อ การรับรู้ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสิ่งของหรือบุคคล หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม เช่น การว่ายนํ้าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเรา ผู้หญิงฉลาดมากกว่าผู้ชาย องค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิดจึงเกี่ยวข้องกับสิ่งที่บุคคลพิจารณาว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ฟังปรารภหรือไม่ฟังปรารภ

2. **องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component)** อารมณ์หรือความรู้สึกกับความคิดจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน องค์ประกอบทางด้านนี้จึงประกอบด้วยการประเมินความรู้สึก ความชอบ หรือการตอบสนองทางอารมณ์ที่มีต่อสิ่งของหรือบุคคล โดยจะออกมาในลักษณะความชอบหรือไม่ชอบ มีความรู้สึกในทางที่ดีหรือไม่ดี องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกจึงแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ความรู้สึกทางบวก (ความพึงพอใจ) เช่น ความเคารพนับถือ ความชอบพอ ความเห็นอกเห็นใจ เป็นต้น

2.2 ความรู้สึกทางลบ (ความไม่พึงพอใจ) เช่น ความกลัว ความรู้สึกรังเกียจ ดูถูก ขยะแขยง เป็นต้น

ในบรรดาองค์ประกอบทั้ง 3 ของทัศนคติ องค์ประกอบทาง **ด้านความรู้สึก**นับเป็น **องค์ประกอบที่สำคัญของทัศนคติ หรือศูนย์กลางของทัศนคติ** เนื่องจากความรู้สึกจะเกี่ยวข้องกับการกระทำ

ตัวอย่างเช่น : ความรู้สึกทางบวกทำให้บุคคลเข้าไปใกล้สิ่งนั้น เช่น เราชอบพอใคร เราก็พยายามจะเข้าไปใกล้ มีความสัมพันธ์อันยาวนานกับคน ๆ นั้น ในทางตรงกันข้าม ความรู้สึกทางลบทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยง และห่างจากสิ่งที่เขาไม่ชอบ หรือตัดความสัมพันธ์กับสิ่งนั้น

3. **องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component)** เป็นความพร้อมที่จะกระทำ เป็นพฤติกรรมภายนอกของบุคคลที่แสดงออกโดยตรงต่อสิ่งของหรือบุคคล องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิดและ ความรู้สึก เราจึงอนุมานทัศนคติของบุคคลได้จากสิ่งที่เขาพูดหรือสิ่งที่เขาทำเสมอ ๆ

ตัวอย่างเช่น : เรามีความเชื่อว่าร้านเรือนไทยขายสินค้าราคายุติธรรมและเป็นสินค้าใหม่ ๆ ไม่ได้เอาสินค้าที่เก็บไว้นานมาขาย เราจึงรู้สึกชอบร้านนี้มากกว่าร้านอื่น ๆ และแน่นอนเราก็มักจะมาจับจ่ายใช้เงินที่ร้านนี้เป็นประจำ

อย่างไรก็ดี ทัศนคติของบุคคลไม่ได้สอดคล้องกับพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกเสมอไป เช่น

เขาอาจจะบอกว่า เขาไม่ได้ต่อต้านคนกลุ่มน้อย เช่น เขาไม่ได้รังเกียจพวกกรักร่วมเพศ

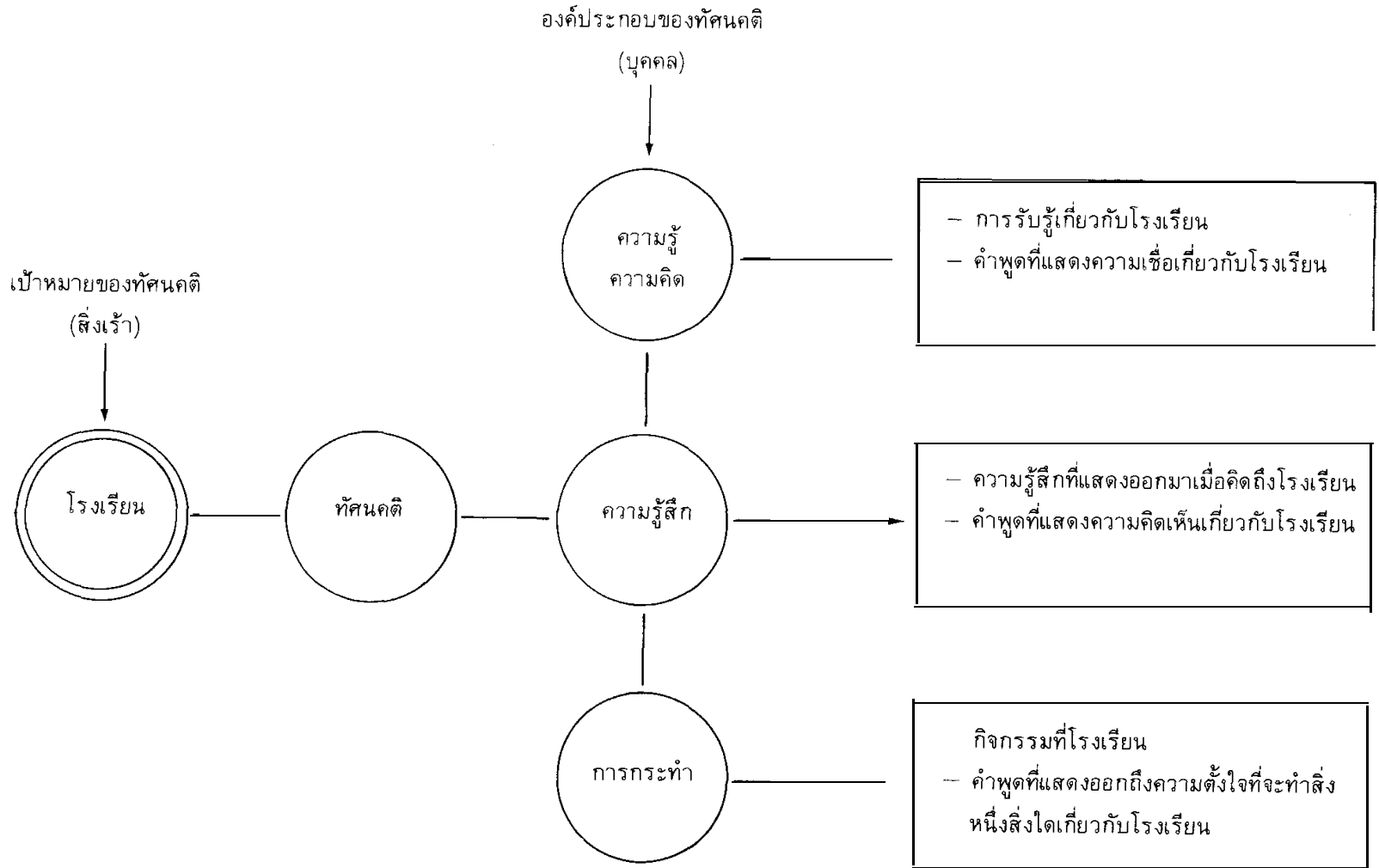
เขาอาจจะบอกว่า เขาจะเข้าร่วมประชุมเพื่อสนับสนุนการขึ้นเงินเดือนพนักงาน

เขาอาจจะบอกว่า เขาไม่เคยโกงเวลาเล่นไพ่

สิ่งที่บุคคลกล่าว อาจไม่ได้ปฏิบัติตรงตามที่เขาพูดเมื่ออยู่ในสภาพการณ์นั้นจริง ๆ ก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ทัศนคติเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเท่านั้น พฤติกรรมที่คนเราแสดงออกอาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น บุคคลทำตามบรรทัดฐานของสังคม เป็นต้น

(Zimbardo & Ebbesen, 1969 : pp. 6 – 7; Teasdale, 1976 : p. 138)

องค์ประกอบของทัศนคติ

3. ทักษะและพฤติกรรม (Attitudes and Behavior)

ดังได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าทัศนคติเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเท่านั้น จึงเป็นปัญหาสำหรับนักจิตวิทยาสังคมในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมที่คนเราแสดงออกมานั้นอาจจะเป็นผลเนื่องมาจากทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม นิสัยที่เคยชินหรือความคาดหวังผลที่ได้รับหลังจากทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้ว ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ ไทรแอนดิส (Triandis, 1971 · pp. 14 – 21) ได้ให้รายละเอียดไว้ว่า ในเรื่องนี้ ชูการ์ (Sugar, 1967) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมกับนักศึกษา โดยสอบถามคำถาม 3 ข้อ คือ

1. เขาอยากสูบบุหรี่หรือไม่ (ความรู้สึกต่อการสูบบุหรี่ = ทัศนคติ)
2. เพื่อนของเขาเห็นว่าการสูบบุหรี่นี้ถูกต้องหรือไม่ (บรรทัดฐานของสังคม)
3. เขามักจะสูบบุหรี่เสมอ ๆ หรือไม่ (นิสัยที่เคยชิน)

จากการศึกษาครั้งนี้ ตัวกำหนดที่จะมีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักศึกษาจึงมี 3 อย่าง คือ **ทัศนคติของบุคคล บรรทัดฐานของสังคม และ นิสัย** จากผลการศึกษาพบว่า

สำหรับนักศึกษาที่ไม่ยอมรับการสูบบุหรี่พบว่ามีเหตุผลแตกต่างกันไป นิสัยนับว่าเป็นตัวกำหนดที่มีอิทธิพลมากที่สุด ส่วนตัวกำหนดรองลงมาคือบรรทัดฐานของสังคม และทัศนคติ ซึ่งทั้ง 2 อย่างนี้จะสอดคล้องกัน คนที่ตอบว่าไม่สูบบุหรี่เพราะเพื่อน ๆ เห็นว่าการสูบบุหรี่ไม่ดี ก็มักจะตอบด้วยว่าเขาไม่ชอบสูบบุหรี่ ยังมีนักศึกษาอีกส่วนหนึ่ง (68%) ให้เหตุผลว่าเขาไม่สูบบุหรี่เพราะเขาไม่ชอบสูบบุหรี่และไม่เคยชินกับการสูบบุหรี่ (แสดงถึงทัศนคติและนิสัย) นอกจากนั้น นักศึกษา (30%) ยังให้เหตุผลอีกว่า เขาไม่สูบบุหรี่เพราะเพื่อน ๆ เห็นว่าไม่ดี (บรรทัดฐานของสังคม)

จากผลการศึกษาของชูการ์จะเห็นได้ว่า **ทัศนคติอย่างเดียวไม่สามารถช่วยให้เราทำนายพฤติกรรมได้** ต้องพิจารณาเรื่องอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น พิจารณาในเรื่องบรรทัดฐานของสังคมและนิสัยที่เคยชิน

โรตเตอร์ (Rotter, 1967) ได้กล่าวถึง **ความคาดหวังผลที่ได้รับ** หลังจากการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เขากล่าวว่าบุคคลกระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพราะต้องการรางวัล เช่น การยอมรับของสังคม ดังนั้น สิ่งที่บุคคลกระทำก็อาจจะไม่ได้สอดคล้องกับความคิดหรือทัศนคติของบุคคลเสมอไป แต่บุคคลกระทำไปเพราะหวังผลที่จะตามมา

ไรสส์ (Reiss, 1969) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง **พฤติกรรมกับทัศนคติ** โดยศึกษาพฤติกรรมของตำรวจในเมือง 3 เมือง พบว่าตำรวจมีความพร้อมที่จะมีอคติต่อคนผิวดำ พร้อมทั้งจะแบ่งแยกบุคคลเหล่านี้อยู่แล้ว แม้ว่าอาจจะไม่ได้แสดงพฤติกรรมอย่างนั้นออกมาในทางปฏิบัติก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นนโยบายของกรมตำรวจ แต่พอเวลาเกิดการจลาจลขึ้น เราก็สามารถคาดหวังได้ว่า บุคคลอาจจะไม่ได้ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เห็นว่าดี หรืออาจจะทำในสิ่งที่เห็นว่าไม่ดีก็เป็นได้

นาอิดู (Naidoo, 1966) ศึกษาความแตกต่างระหว่าง **พฤติกรรมที่กระทำจริง ๆ กับอคติของบุคคล** เขาศึกษากับนักศึกษาหญิงผิวขาว โดยจัดให้นักศึกษาหญิงเหล่านี้เข้าประชุมอภิปรายกับนักศึกษาชายผิวดำ ซึ่งการอภิปรายครั้งนี้มีทั้งนักศึกษาชายผิวดำที่มีความคิดเห็นขัดแย้งและสอดคล้องกันกับนักศึกษาหญิงผิวขาว หลังจากนั้นเขาก็ให้นักศึกษาชายผิวดำเหล่านี้ถามนักศึกษาหญิงว่าจะไปดื่มกาแฟที่สโมสรกับพวกเขาไหม คำตอบที่ได้รับมีทั้งยอมรับและปฏิเสธ จากการศึกษาของนาอิดูพบว่า ถ้าให้นักศึกษาหญิงตอบคำถามนั้นในแบบสอบถาม เขาจะตอบปฏิเสธมากกว่าการตอบแบบพูดกันตรง ๆ นอกจากนี้นาอิดูยังพบอีกว่า มีนักศึกษาหญิงเพียง 20% เท่านั้นที่ตอบในแบบสอบถามว่าจะยอมรับนักศึกษาชายผิวดำเป็นเพื่อนหรือใกล้ชิดขนาดจะแต่งงานด้วย กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาของนาอิดู ก็คือ **บุคคลจะมีอคติมากขึ้นถ้าแสดงความคิดเห็นของตนในแบบสอบถามมากกว่าการพูดกันตรง ๆ** นั่นแสดงว่าเราอาจจะไม่ทำในสิ่งที่เราคิด หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นไม่ตรงกับทัศนคติของเราจริง ๆ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากแรงผลักดันของสังคมก็เป็นได้ (Linn, 1964, 1965)

อย่างไรก็ดี แม้การวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะชี้ให้เห็นว่า ทัศนคติเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเท่านั้น พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกอาจจะไม่สอดคล้องกับทัศนคติของบุคคลเสมอไปก็ตาม **พฤติกรรมในบางเรื่อง ทัศนคติก็เป็นตัวกำหนดหรือตัวทำนายที่สำคัญเช่นกัน** ทั้งนี้ถ้าไม่มีเรื่องบรรทัดฐานของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น การศึกษาของเซียร์ส (Sears, 1965) เขาศึกษาพฤติกรรมที่แม่แสดงกับลูก เขาพบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของแม่ที่มีต่อการเลี้ยงลูกแบบปล่อยปละละเลยและการลงโทษลูก กับพฤติกรรมตามบทบาททางเพศและความก้าวร้าวของเด็ก

นอกจากนั้น เรายังสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ดีกว่า ถ้าเราศึกษาทัศนคติของบุคคลโดยพิจารณาจาก **พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ** มากกว่าที่จะศึกษาทัศนคติของบุคคลในด้านความคิดหรือความรู้สึก ในเรื่องนี้ ได้มีการศึกษาทัศนคติต่อการไปโบสถ์ ออสโตรอม (Ostrom, 1969) พบว่า พฤติกรรมของการไปโบสถ์มีความสัมพันธ์กับคำตอบเกี่ยวกับการบริจาคเงินให้กับโบสถ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับการไปโบสถ์ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของทัศนคติในด้านพฤติกรรมช่วยให้เราทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้

4. หน้าที่ของทัศนคติ (Functions of Attitudes)

ทัศนคติมีหน้าที่ 4 ประการ คือ

1. **ทัศนคติช่วยให้บุคคลเข้าใจโลกรอบ ๆ ตัวเรา (Knowing Function)** ทำให้เกิดความรู้ โดยสร้างทัศนคติอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจัดระบบสิ่งแวดล้อมที่สับสนวุ่นวายให้ง่ายแก่การเข้าใจ เพื่อทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อบอกให้ทราบถึงสาเหตุของเหตุการณ์นั้น ๆ อาจถูกหรือผิดก็ได้ เช่น สินค้าราคาแพง เราก็คิดว่าเป็นเพราะพ่อค้าคนกลาง

2. **ทัศนคติช่วยป้องกันตนเอง (Self-Defensive Function)** ทำให้บุคคลไม่ถูกตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ โดยการสร้างทัศนคติอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อหลีกเลี่ยงความจริงต่าง ๆ ที่ทำให้ตนเองไม่พึงพอใจ เช่น บอกใคร ๆ ว่าไม่อยากเรียนต่อเพราะต้องการออกมาทำงาน ช่วยเหลือสังคมมากกว่า คนที่เอาแต่เรียนเป็นคนเบียดเบียนสังคม (ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว บุคคลผู้นี้ประสบความสำเร็จในการเรียนมาตลอด) จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลสร้างอคติต่อบุคคลอื่นเพื่อจะได้รู้สึกว่าคุณเองดีกว่าคนอื่น ๆ

3. **ทัศนคติเป็นเครื่องมือทำให้บุคคลได้รับประโยชน์ต่าง ๆ และช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม (Instrumental or Social Adjustive Function)** สิ่งใดที่ทำให้เราได้รับประโยชน์ เราก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น สิ่งใดที่ขัดขวางความต้องการของเราเราก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น หนีห่างจากสิ่งนั้น เช่น คนงานสนับสนุนพรรคการเมืองพรรคหนึ่งเพราะเขามีความเชื่อว่าพรรคการเมืองพรรคนี้อาจจะช่วยให้พวกเขามีเศรษฐกิจดีขึ้น นายคนหนึ่งมีทัศนคติที่ดีต่อการตีกอล์ฟเพราะเจ้านายชอบ ตนเองก็มีโอกาสใกล้ชิดเจ้านายทำให้ได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ

4. **ทัศนคติช่วยให้บุคคลแสดงตนเองออกมา (Self-Expressive Function)** บุคคลมักจะมีทัศนคติที่สอดคล้องกับความคิดหรือค่านิยมของตนเอง การแสดงทัศนคติอย่างหนึ่งอย่างใดออกมานั้น เป็นการแสดงความคิดเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) ของบุคคลด้วย เช่น เราแต่งตัวตัดผมแบบเด็กฮาร์ด เราอยู่ในกลุ่มเด็กฮาร์ดด้วยกัน นั่นก็แสดงถึงทัศนคติที่ดีต่อแฟชั่นฮาร์ดของเรา

(Triandis, 1971 : p. 4- 5; Wrightsman, 1977 : pp. 382- 383; ไวรซ์ เจียมบรรจง, 2522 : 97-98.)

สรุป

1. ทักษะคิดเป็นความคิดที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ ซึ่งทำให้เกิดความพร้อมที่จะมีปฏิริยาโต้ตอบในทางบวกหรือในทางลบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

2. องค์ประกอบของทักษะคิดมี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทางด้านความรู้ ความคิด องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม องค์ประกอบทั้ง 3 มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ พฤติกรรมที่แสดงออกมักจะสอดคล้องกับความรู้สึกและความคิด

3. ทักษะคิดเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเท่านั้น ดังนั้น การพิจารณาพฤติกรรมของบุคคลจึงต้องคำนึงถึงสิ่งอื่น ๆ ด้วย เป็นต้นว่าบรรทัดฐานหรือความคาดหวังของสังคม นิสัยที่เคยชิน ความคาดหวังผลที่ได้รับหลังจากกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

4. อย่างไรก็ตาม ทักษะคิดก็เป็นตัวกำหนดหรือทำนายพฤติกรรมได้ดีเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการศึกษาทักษะคิดนั้นจะศึกษาจากองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม โดยพิจารณาจากความสม่ำเสมอของการกระทำนั้น ๆ มากกว่าศึกษาจากความคิดหรือความรู้สึกของบุคคล

5. ทักษะคิดมีหน้าที่ 4 ประการ คือ ช่วยให้บุคคลเข้าใจโลกหรือสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยป้องกันตัวทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นเครื่องมือทำให้บุคคลได้รับประโยชน์ ช่วยให้บุคคลแสดงตนเองออกมา

คำถามสำหรับบทที่ 1

1. ทักษะคิดคืออะไร

2. องค์ประกอบของทักษะคิดมีอะไรบ้าง เหตุใดจึงกล่าวว่างค์ประกอบทางด้านความรู้สึกเป็นศูนย์กลางของทักษะคิด

3. เหตุใดจึงกล่าวว่างค์ประกอบเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรม

4. คนเรามีทักษะคิดอย่างหนึ่งอย่างใดต่อสิ่งต่าง ๆ เพราะทักษะคิดให้ประโยชน์แก่เราอย่างไรบ้าง